

۲۰۴۶۳۸۸

سیاست جنایی در زمینه سلول‌های بنیادی

دکتر احمد پور ابراهیم

مجمع علمی و فرهنگی مجد

- سرشناسه : پوراابراهیم، احمد،
عنوان قراردادی : ایران، قوانین و احکام
Iran. Laws, etc.
عنوان و نام پدیدآور : سیاست جنایی در زمینه سلول‌های بنیادی / تألیف احمد پوراابراهیم.
مشخصات نشر : تهران: مجد، ۱۳۹۸.
مشخصات ظاهری : ۲۳۵ص.
شابک : ۹۷۸-۶۲۲-۲۲۵-۱۶۴-۲
وضعیت فهرست نویسی : فیبا
موضوع : یاخته‌های بنیادی -- قوانین و مقررات -- ایران
موضوع : Stem cells -- Law and legislation -- Iran
موضوع : یاخته‌های بنیادی -- پیوند -- جنبه‌های اخلاقی
موضوع : Stem cells -- Transplantation -- Moral and ethical aspects
رده بندی کنگره : KMH ۳۱۱۹
رده بندی دیویی : ۳۴۴/۵۵۰۴۲
شماره کتابت ملی : ۵۷۶۰۸۲۷
مرگونه تحویل نام : مستقیماً از کتاب بدون اجازه پدیدآورنده، یا ناشر خلاف قانون، شرع و اخلاق است.
میراث تخلف را به دفتر مرکزی «مجد» گزارش فرمایید.

سیاست جنایی در زمینه سلول‌های بنیادی

تألیف: دکتر احمد پوراابراهیم

انتشارات مجد

چاپ اول: ۱۳۹۸ تعداد: ۵۰۰ نسخه

حق چاپ محفوظ و انحصار «مجد» است.

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۲۲۵-۱۶۴-۲

ISBN: 978-622-225-164-2

دفتر مرکزی مجد:

تهران، میدان انقلاب، تقاطع خیابان منیری جاوید و میدای راندارمری، پلاک ۵۷

تلفن و دورنگار: ۶۶۴۹۵۰۳۴ - ۶۶۴۱۲۰۷۸ - ۶۶۹۳۲۰۶

فروشگاه مرکزی: تقاطع خیابان منیری جاوید و شهدای ژاندارمری، پلاک ۵۹

تلفن: ۶۶۴۰۹۴۲۲ - ۶۶۴۸۶۸۷۴

www.majdlaw.com

E- mail: info@majdlaw.com

کانال رسمی انتشارات مجد در تلگرام: @majdlaw

فهرست مطالب

۹	پیشگفتار.....
۱۰	مقدمه.....
	بخش اول: سیاست پیشگیرانه ناظر بر بزهکاری‌های مرتبط با سلول‌های
۱۱	بنیادی.....
۱۱	فصل اول: مفهوم سلول بنیادی و اصول و مبانی کاربرد آن.....
۱۱	مبحث اول: مفهوم شناسی سلول‌های بنیادی.....
۱۱	گفتار اول: تعریف سلول‌های بنیادی.....
۱۳	گفتار دوم: ماهیت سلول‌های بنیادی.....
۱۷	گفتار سوم: انواع سلول‌های بنیادی.....
۱۹	مبحث دوم: کاربرد سلول‌های بنیادی.....
۱۹	گفتار اول: استفاده‌های درمانی از سلول بنیادی.....
۲۱	بند اول: پیوند سلول‌های بنیادی.....
۲۳	بند دوم: بیماری‌های مورد درمان با سلول بنیادی.....
۲۵	گفتار دوم: استفاده‌های غیردرمانی از سلول بنیادی.....
۲۵	بند اول: شبیه سازی.....
۲۸	بند دوم: کیمرا.....
۲۸	مبحث سوم: اصول و مبانی کاربرد سلول‌های بنیادی از دیدگاه فقهی.....
۲۸	گفتار اول: دیدگاه فقه شیعه در کاربرد سلول‌های بنیادی.....
۳۰	بند اول: دیدگاه موافقان.....
۳۳	بند دوم: دیدگاه مخالفان.....
۳۵	گفتار دوم: رابطه انسان با سلول‌های بنیادی خود از منظر فقه اسلامی.....
۳۷	بند اول: رابطه سلطه و تصرف.....
۳۸	بند دوم: رابطه امانی.....
۳۸	بند سوم: رابطه مالکیت.....
۴۱	فصل دوم: چگونگی پیشگیری از بزهکاری‌های مرتبط با سلول‌های بنیادی.....
۴۲	مبحث اول: مشارکت اجتماعی.....
۴۶	مبحث دوم: رعایت اصول پیشگیری در مقررات تحقیقات سلول‌های بنیادی رویانی.....
۵۰	الف) فیلتر اصول.....
۵۱	ب) فیلتر پیش فرض‌ها.....
۵۲	ج) فیلتر کارکردها.....

۵۵	بخش دوم: سیاست کیفری ناظر بر بزهکاری‌های مرتبط با سلول‌های بنیادی
۵۵	فصل اول: جرم انگاری‌های مرتبط با سلول‌های بنیادی
۵۵	مبحث اول: چرایی ضرورت جرم انگاری ناظر بر سلول‌های بنیادی
۵۷	گفتار اول: استدلال مخالفان
۵۹	گفتار دوم: استدلال موافقان
	گفتار سوم: موضع نظام حقوقی ایران جهت اتخاذ سیاست کیفری در
۶۳	پژوهش‌های سلول‌های بنیادی
۶۵	مبحث دوم: اصول حقوقی حاکم بر جرم انگاری سلول‌های بنیادی
۶۶	الف) فیلتر اصول
۶۷	ب) فیلتر پیش فرض‌ها
۶۸	ج) فیلتر کارکردها
۶۹	گفتار اول: اصلاً ضرر
۷۰	گفتار دوم: مآبی (پدرسالاری)
۷۱	گفتار سوم: اصل فوئی بودن اخلاق
	مبحث سوم: رویکرد سیاست جنایی انگلستان، فرانسه و ایران به جرم انگاری‌های
۷۳	مرتبط با سلول‌های بنیادی
	گفتار اول: رویکرد سیاست جنایی تقنینی انگلستان، فرانسه و ایران به جرم
۷۴	انگاری‌های مرتبط با سلول‌های بنیادی
۷۵	بند اول: جواز استفاده از سلول‌های بنیادی از منظر منابع تهیه سلول
۸۳	بند دوم: رضایت آگاهانه
۹۶	بند سوم: حقوق مالکیت
۱۰۱	بند چهارم: ممنوعیت خرید و فروش روان
۱۰۳	بند پنجم: ثبت اختراع
	بند ششم: مجوز فعالیت، تامین بودجه و نظارت بر مراکز پژوهشی و درمانی
۱۰۴	سلول‌های بنیادی
	گفتار سوم: رویکرد سیاست جنایی قضایی به جرم انگاری‌های مرتبط با سلول‌های
۱۱۷	بنیادی
	گفتار چهارم: رویکرد سیاست جنایی ایران به جرم انگاری‌های مرتبط با جرایم
۱۲۳	پزشکی
۱۲۵	بند اول: پژوهش‌های سلول‌های بنیادی در سیستم کیفری اسلام
۱۳۱	بند دوم: جلوه‌های تعارض در سیاست جنایی ایران
	گفتار پنجم: راهنماهای اخلاقی مرتبط با به کارگیری سلول‌های بنیادی در
۱۳۹	ایران
۱۴۰	بند اول: راهنمای اخلاقی پژوهش با سلول‌های بنیادی

بند دوم: راهنمای اخلاقی پژوهش بر گامت و رویان	۱۴۰
بند سوم: راهنمای اخلاقی پژوهش‌های ژنتیک پزشکی	۱۴۱
بند چهارم: راهنمای عمومی اخلاق در پژوهش‌های علوم پزشکی دارای	
آزمودنی انسانی	۱۴۲
بند پنجم: راهنمای اخلاقی پژوهش بر روی عضو و بافت انسانی	۱۴۲
بند ششم: راهنمای اخلاقی کارآزمایی‌های بالینی	۱۴۲
گفتار ششم: قوانین مرتبط با فناوری سلول‌های بنیادی	۱۴۳
بند اول: مقررات امور پزشکی و دارویی و مواد خوردنی و آشامیدنی	۱۴۳
بند دوم: مجموعه قوانین حفاظت آزمودنی انسانی	۱۴۳
بند سوم: قانون پیوند اعضای بیماران فوت شده یا بیمارانی که مرگ مغزی	
آن‌ها مسلم است	۱۴۴
بند چهارم: قانون نجره اهداء جنین به زوجین نابارور	۱۴۴
بند پنجم: قانون سقط درمانی	۱۴۵
بند ششم: قانون انتقال ارگانی	۱۴۵
بند هفتم: قانون بارز با تأمین مالی تروریسم	۱۴۷
فصل دوم: ضمانت اجرای ناظر بر بزهکاری‌های مرتبط با سلول‌های بنیادی	۱۴۹
مبحث اول: ضمانت اجرای ناظر بر بزهکاری‌های مرتبط با سلول‌های بنیادی در	
نظام حقوقی انگلیس	۱۴۹
گفتار اول: ممنوعیت‌های مربوط به رویان	۱۴۹
گفتار دوم: ممنوعیت‌های مربوط به سلول‌های جنینی	۱۵۴
گفتار سوم: ممنوعیت‌ها در ارتباط با نمونه‌های ژنتیکی یا منشا غیرانسانی	۱۵۶
گفتار چهارم: قانون شبیه سازی تولیدمثلی انسان مصوب ۲۰۰۱	۱۵۸
مبحث دوم: ضمانت اجرای ناظر بر بزهکاری‌های مرتبط با سلول‌های بنیادی در	
نظام حقوقی فرانسه	۱۵۹
گفتار اول: عدم اخذ رضایت آگاهانه	۱۵۹
گفتار دوم: افشای اسرار فرد آزمودنی	۱۶۲
گفتار سوم: جرایم علیه نوع و گونه‌ی انسانی	۱۶۲
گفتار چهارم: جرایم علیه اعضای بدن انسان	۱۶۴
گفتار پنجم: جرایم علیه رویان انسان	۱۶۷
گفتار ششم: مسئولیت کیفری ناشی از عدم رعایت اصول اخلاقی بر روی	
گروه‌های آسیب پذیر	۱۷۰
مبحث سوم: ضمانت اجرای ناظر بر بزهکاری‌های مرتبط با سلول‌های بنیادی در	
نظام حقوقی ایران	۱۷۰
گفتار اول: افشای اسرار بیمار	۱۷۱

- ۱۷۲..... گفتار دوم: مرگ آزمودنی
- ۱۷۶..... بند اول: مرگ آزمودنی در پژوهش بدون انجام مراحل تحقیق
- بند دوم: مرگ آزمودنی به دلیل عدم انجام آزمایش‌های پزشکی لازم بر
- ۱۷۷..... روی وی
- بند سوم: مرگ آزمودنی به دلیل عدم تخصص و مهارت کافی و متناسب
- ۱۷۸..... پژوهشگر
- بند چهارم: مرگ آزمودنی به دلیل عدم وجود تجهیزات و شرایط
- ۱۷۹..... آزمایشگاهی و ایمنی کافی
- ۱۷۹..... گفتار سوم: ایراد صدمات جسمانی مادون نفس به آزمودنی
- بند اول: ایراد صدمات عمدی به آزمودنی
- ۱۸۰..... بند دوم: ایراد صدمات جسمانی شبه عمد به آزمودنی
- ۱۸۰.....
- ۱۸۳..... حاصل سخن و پندها
- ۱۹۳..... پیوست‌ها
- پیوست الف: «راهنمای اخلاقی پژوهش یا سلول‌های بنیادی در جمهوری اسلامی ایران، ۱۳۹۲»
- ۱۹۳..... پیوست ب: «راهنمای اخلاقی پژوهش، بر گامت و رویان در جمهوری اسلامی ایران، ۱۳۹۲»
- ۱۹۵..... پیوست پ: «راهنمای اخلاقی پژوهش‌های ژنتیک پزشکی در جمهوری اسلامی ایران، ۱۳۹۲»
- ۱۹۷..... پیوست ت: «راهنمای عمومی اخلاق در پژوهش‌های علوم پزشکی دارای آزمودنی انسانی در جمهوری اسلامی ایران، ۱۳۹۲»
- ۱۹۹..... پیوست ث: «راهنمای اخلاقی پژوهش بر روی عضو و اندام انسانی در جمهوری اسلامی ایران»
- ۲۰۴..... پیوست ج: «راهنمای اخلاقی کارآزمایی‌های بالینی در جمهوری اسلامی ایران، ۱۳۹۲»
- ۲۰۸.....
- ۲۱۴..... پیوست چ: «قانون نحوه اهداء جنین به زوجین نابارور»
- پیوست ح: «جداول مربوط به وضعیت قانونی برخی کشورها در زمینه تحقیقات سلول‌های بنیادی از منظر جنین»
- ۲۱۵.....
- ۲۱۸..... پیوست خ: جدول تحقیقات سلول‌های بنیادی: رویکرد مقرراتی
- ۲۲۱..... فهرست منابع

پیشگفتار

علی رغم تألیفات و نوشته‌های متعددی که در رشته حقوق در موضوعات مختلف به رشته تحریر درآمده اما هم‌چنان در برخی زمینه‌ها کاستی و خلأهایی احساس می‌گردد. یکی از این حوزه‌ها، فناوری نوین سلول‌های بنیادی است که در کشور ما چنان‌که باید شناخته نشده است. آثار و پیامدهای ناشی از بهره‌گیری از سلول‌های بنیادی که با حیات و ممات انسان‌ها سروکار دارد، ایجاب می‌کند با نگاهی همه‌جانبه و مبتنی بر ارزش‌های حاکم بر جامعه اسلامی ایرانی، چارچوب سیاست جنایی حاکم بر سلول‌های بنیادی تبیین و راهکارهای تقنینی و اجرایی آن ارائه گردد. غرض از تألیف و نگارش این مکتوب، تأکید بر ضرورت تدوین قانونی شایسته و در خور توجه در این حوزه می‌باشد و عنایت به این فناوری نوین را، منزلت مقوله‌ای مستقل در عرصه‌ی حقوق از تأکید برخوردار می‌سازد و از این گذشته، با ذکر نمونه‌ایی از ضمانت اجرایی در برخی کشورهای پیشرو در این حوزه، اجرایی شدن قوانین در این خصوص را در عمل نیز به بحث می‌نشانند. شاید به این اعتبار بتوان گفت اثر حاضر بر اساس بررسی است نظری و کاربردی. توجه به مباحث مطروحه در این گفتار جهت تدوین، با نگرش اصلاح و روزآمد کردن قوانین، مقبررات و استانداردهای مربوطه در این حوزه با ارائه راهکارهای تقنینی و اجرایی، مؤثر می‌نماید و می‌تواند بسیاری از احتمالات را روشن نموده و چراغی فراسوی راه آیندگان باشد. امید آن که مورد استفاده و توجه صاحب نظران قرار گیرد و پیش‌بردار طرح و واکاوی روز-افزون این موضوع در بین صاحب نظران شده و به عنای قانون و حقوق مربوط به علوم سلول-های بنیادی، یاری رساند. مضافاً آنکه با توجه به رشد فزاینده‌ی علم و فناوری در دنیا، به نظر می‌رسد نقش پژوهش روز به روز برجسته‌تر می‌شود؛ علی‌رغم اهمیت زیاد این موضوع، در این زمینه تاکنون نوشته و مجموعه‌ای منسجم که بتواند حداقل نیازهای گروه‌های هدف در این زمینه را فراهم نماید تحریر نگردیده است. نوشتن کتابی که تحت عنوان «سیاست جنایی در زمینه سلول‌های بنیادی» تقدیم خوانندگان محترم می‌شود اولین اثری است که در این زمینه از منظر تقنینی به رشته تحریر در آمده است. در این تألیف، عملکرد اندیشمندان و مسئولان عرصه‌ی حقوق در بخش سیاست جنایی در خصوص فناوری سلول‌های بنیادی مورد مطالعه قرار گرفته و تا حدودی به بررسی راهکارهای مناسب پرداخته شده است. امید است به نحو مطلوب در بر آوردن نیازهای ذینفعان و جامعه هدف از جمله دانشگاه‌ها یا مراکز علمی و آموزشی مؤثر باشد.